

A. Wiśniewski

"Konstytucja jako ustawa zasadnicza Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej", S. Rozmaryn, Warszawa 1961 : [recenzja]

Palestra 5/6(42), 103-105

1961

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

organizacji społecznych — gdy organy te powołane są z mocy prawa do załatwiania spraw z zakresu administracji państwowej. Jest więc k.p.a. jednym z tych aktów prawnych, z których stosowaniem obywatel spotyka się nieomal na każdym kroku. Dobrze więc się stało, że tekst kodeksu wraz z przepisami związkowymi został wydany w formie książkowej.

Poza tekstem kodeksu zbiór zawiera kilka aktów wykonawczych. Są to: uchwała Rady Ministrów nr 357 w sprawie organizacji przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków, zarządzenie Ministra Handlu Wewnętrznego w sprawie książek do wpisywania skarg i wniosków w uspołecznionych placówkach handlu detalicznego i przemysłu gastronomicznego, zarządzenie Przewodniczącego Komitetu Drobnej Wytwórczości w sprawie przyjmowania i rozpatrywania przez uspołecznione przedsiębiorstwa usługowe i ich zakłady skarg i wniosków oraz trybu zawiadomiania o ich załatwieniu, uchwała Rady Ministrów nr 424 w sprawie trybu zawiadomiania nadrzędnych organów administracyjnych o niezałatwieniu sprawy w terminie przepisany oraz pismo okólne Prezesa Rady Ministrów nr 217 w sprawie skarg i wniosków.

*

S. Rozmarn: *Konstytucja jako ustawa zasadnicza Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej*. PWN, Warszawa 1961, s. 238.

W literaturze naszej monografie z zakresu prawa państwowego należą do rzadkości. Z uznaniem więc należy przyjąć ukazanie się takiej monografii, a to tym bardziej, że dotyczy ona centralnego, do tej pory tylko marginesowo omawianego zagadnienia charakteru prawnego naszej konstytucji.

Przedmiotem rozprawy są rozważania dotyczące zagadnień prawnych łączących się z charakterem Konstytucji PRL jako ustawy zasadniczej. Autor postawił sobie za zadanie rozpatrzenie i wyjaśnienie sprawy szczególnego charakteru prawnego, jaki w obowiązującym prawie polskim cechuje konstytucję. Ten szczególny charakter uzasadnia bowiem wyróżnienie konstytucji jako ustawy zasadniczej. W zakres przedmiotu pracy nie wchodzi rozważania historyczne ani prawnoporównawcze; nie jest też książka komentarzem do treści konstytucji.

W sześciu rozdziałach książki omawia autor kolejne kwestie dotyczące cech szczególnych ustawy zasadniczej, norm konstytucyjnych, ich realizacji oraz gwarancji, zmiany konstytucji, wykładni i stosowania konstytucji.

W rozdziale I zatytułowanym „Cechy szczególne ustawy zasadniczej” autor wskazuje, że cechami odróżniającymi konstytucję od ustaw zwykłych są: 1) szczególna nazwa („Konstytucja PRL”), jakiej nie nosi żadna inna ustawa, 2) szczególny tryb zmiany ustalony w samej konstytucji, tryb przy tym trudniejszy od tego, jaki obowiązuje przy zmianie ustaw zwykłych, 3) szczególna moc prawna: wyższa aniżeli innych ustaw a wyrażająca się tym, że konstytucja ma według swej intencji wiązać ustawodawcę obowiązkiem pozytywnego działania w celu jej realizacji oraz zakazem jej naruszania, 4) szczególna treść Konstytucji, która reguluje instytucje mające podstawowe znaczenie dla ustroju społeczno-gospodarczego i politycznego państwa. Wszystkie te cechy są — zdaniem autora — *de lege lata* nierozłącznie związane i żadna z nich nie może być ani pominięta, ani uznana za mniej istotną. W dalszych wywodach autor stwierdza, że wszystkie normy prawne zawarte w konstytucji są normami szczególnego rodzaju oraz że Konstytucja PRL ma w całości, we wszystkich swych częściach i postanowieniach charakter normatywny.

W rozdziale II zatytułowanym „Normy konstytucyjne” autor rozważa zagadnienia związane z charakterem norm konstytucyjnych, określonych przez samą konstytucję jako zasady prawne ustroju PRL, i polemizuje z poglądami, że całe części konstytucji i całe grupy jej postanowień mają jedynie charakter „opisowy”, „polityczny”, „deklaracyjny” itp. Autor wskazuje, że wszystkie przepisy konstytucji są normami, tzn. wszystkie one wyposażone są w *vis coactiva*, i żaden z tych przepisów z mocy jakiejś rzekomej „istoty rzeczy” nie ogranicza się do *vis directiva*. Zasady prawne ustroju wyrażone są w całej konstytucji, tzn. we wszystkich jej częściach i postanowieniach, bez względu na formę, jaką tym częściom czy przepisom nadano. Dotyczy to także tzw. wstępu konstytucji. Nie może natomiast w naszym kraju istnieć zwyczajowe prawo konstytucyjne.

Rozdział III książki pt. „Realizacja norm konstytucyjnych” poświęcony jest omówieniu zagadnienia szczególnej mocy prawnej norm konstytucji. Autor wskazuje tu, że sprawa szczególnej mocy prawnej konstytucji — to przede wszystkim zagadnienie hierarchicznego usytuowania ustawy zasadniczej w stosunku do ustawodawstwa zwykłego, i istotny przejaw wyższej mocy prawnej ustawy zasadniczej widzi w tym, że ma ona wiązać ustawodawcę w sprawowaniu funkcji ustawodawstwa zwykłego. W dalszych wywodach autor omawia obowiązek ustawodawcy do takiego kształtowania treści ustawodawstwa zwykłego, aby realizowało ono normy ustawy zasadniczej oraz nie było sprzeczne z konstytucją.

W rozdziale IV zatytułowanym „Gwarancje norm konstytucyjnych” autor omawia doniosłe zagadnienie kontroli zgodności ustaw z konstytucją.

tucją. Zabezpieczenie wykonywania przez ustawodawcę swych obowiązków widzi autor w postaci konstytucyjnego ustalenia zasady zależności posłów od wyborców. W tym samym rozdziale omówiony jest problem obowiązków konstytucyjnych włożonych na inne — poza Sejmem — organy państwowe oraz problem gwarancji wykonywania tych obowiązków.

Rozdział V pt. „Zmiana konstytucji” poświęcony jest analizie szczególnego trybu zmiany konstytucji.

W ostatnim VI rozdziale zatytułowanym „Wykładnia i stosowanie konstytucji” autor omawia zagadnienie wykładni i stosowania samej konstytucji oraz roli jej norm w wykładni i stosowaniu innych przepisów prawnych. Autor stwierdza, że wykładnia konstytucji powinna podlegać tym samym zasadom, na jakich powinna być oparta wykładnia ustaw zwykłych, i że pod tym względem szczególne cechy konstytucji jako ustawy zasadniczej nie dyktują potrzeby istnienia jakichś szczególnych zasad i środków interpretacyjnych. Ponieważ Konstytucja PRL nie daje żadnemu organowi prawa ustalania — z mocą powszechnie obowiązującą — wykładni legalnej przepisów konstytucyjnych, przeto każdy organ państwowy może i powinien dokonywać tej wykładni w granicach swej ogólnej właściwości i we właściwym dla jego działalności trybie. W dalszym toku wywodów autor omawia zagadnienie „samoistnego” stosowania norm konstytucyjnych mimo braku ustaw zwyczajnych dających ich rozwinięcie. W rozdziale tym znajdujemy również analizę orzecznictwa Sądu Najwyższego na tle postanowień Konstytucji PRL.

Wspomniane wyżej zagadnienia nie wyczerpują całej bogatej problematyki książki. Trzeba także podkreślić, że poza szerokim uzasadnieniem własnych tez autor poddaje krytycznej analizie szereg poglądów odmiennie ujmujących zagadnienia związane z tematem rozprawy.

Książka zaopatrzona jest w streszczenie w języku rosyjskim i francuskim.

*

J. Litwin: *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz. Wyd. Prawnicze, Warszawa 1961, s. 668.*

Dekret z 8 czerwca 1955 r. zawierający Prawo o aktach stanu cywilnego nie wprowadził zasadniczych zmian konstrukcyjnych w stosunku do dawnego prawa z 1945 r. Jednakże w zmienionym stanie prawnym utrudnione było korzystanie z dawno już zresztą wyczerpanego ko-